

A Semmelweis Egyetem Doktori Iskoláinak Minőségbiztosítási Terve

Dr. Benyó Zoltán
a Doktori Tanács elnöke

2020.

A Semmelweis Egyetem Doktori Iskoláinak Minőségbiztosítási Terve az Intézményfejlesztési tervének minőségbiztosításra vonatkozó része, mely a Semmelweis Egyetem valamennyi Doktori Iskolájára egységesen vonatkozik.

A Semmelweis Egyetemen valamennyi Doktori Iskola egyetemi (és nem kari) szinten szerveződik. Az egységes irányítást segíti elő az a tény, hogy egységes Doktori Szabályzat és Működési Szabályzat érvényes valamennyi Doktori Iskolára.

A doktori képzés minőségbiztosítási rendszerének kialakításakor figyelembe vételre került a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény vonatkozó rendelkezései, a doktori iskolákról, a doktori eljárás rendjéről és a habilitációról szóló 387/2012. (XII.19.) Kormányrendelet követelményei, az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosítási standardjai és irányelvei (ESG 2015) követelményei, valamint a MAB doktori képzésre vonatkozó határozatai. A Doktori Iskolák minőségirányítási rendszere igazodik a SE mindenkor érvényben lévő ISO 9001 nemzetközi szabvány szerint minőségirányítási rendszeréhez. A Doktori Iskoláknak működésük során alkalmazniuk kell az egyetemen érvényben lévő belső Szabályzatokat.

Küldetés:

A Semmelweis Egyetem Doktori Iskoláinak küldetése, hogy a biomedicinális és egészség tudományok széles területén a legrangosabb európai felsőoktatási intézményeknek megfelelő színvonalon biztosítson lehetőséget a PhD képzésben résztvevők számára új tudományos eredmények megismerésére, alkalmazására és továbbfejlesztésére, továbbá új eredmények elérésére.

Vezetői és oktatói elkötelezetten dolgoznak annak érdekében, hogy a biomedicinális és egészség tudományok területén folyó kimagasló színvonalú képzéssel és kutató munkával hozzájáruljanak a magyar és a nemzetközi tudomány fejlődéséhez.

Minőségpolitika megvalósításának elvei:

A Doktori Iskolák minőségbiztosítás szabályozása egyes pontjaival az alábbi minőségbiztosítási elvek kiemelt érvényesülését kívánja elérni:

- (1) **Szakmai kontroll elve.** A doktori képzés és fokozatszerzés teljes folyamatán keresztül érvényesíteni kell a nemzetközi és hazai szakmai–tudományos közvélemény kontrollját.
- (2) **Tudományetikai követelmények figyelembevételének elve.** A minőségbiztosítási rendszer kialakítása és működtetése során érvényesíteni kell a Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai Bizottságának állásfoglalásait.
- (3) **Nyilvánosság elve.** A minőségbiztosítási rendszer főbb fázisai a szakmai és tudományos közvélemény számára széles körűen nyilvánosak legyenek.
- (4) **Visszacsatolás elve.** A doktori képzésben részt vevő oktatók, témavezetők és a doktori iskolák különböző tanácsainak tagjai folyamatos visszajelzést kapjanak tevékenységük színvonaláról, és legyen lehetőségük a tapasztalataik visszacsatolására.
- (5) **Minőség központúság elve.** A minőségirányítási rendszer kialakításával és működtetésével el kívánjuk érni, hogy mind hallgatónk, mind oktatóink igény szintje folyamatosan növekedjék önmagukkal és környezetükkel szemben, ugyanakkor váljon értékrendjük integráns részévé a tudománnyal szembeni alázat, gondolkodásuk egyik alappillérvé a kezdeményezőkézség és a kreativitás.
- (6) **Szellemi tulajdon védelmének elve.** A minőségbiztosítási rendszer fejlesztésének is hozzá kell járulnia ahhoz, hogy az egyetemi doktori képzés a jövőben is álljon teljes összhangban az Európai Uniónak és a Magyar Köztársaságnak a szellemi tulajdon védelmére irányuló törekvéseivel. (SE Szellemi tulajdon kezelési Szabályzat)
- (7) **Egyéni felelősség érvényesítésének elve.** A tudományos iskolák kialakítása és működtetése csapatmunka, mely akkor lehet sikeres, ha egyértelműen tisztázott, kinek mi a feladata és felelősségi köre a képzés és kutatás folyamatában. (SE Doktori Szabályzat)
- (8) **Folyamatok dokumentálásának elve.** A doktori képzéssel kapcsolatos valamennyi döntési pontról készüljön dokumentáció. A dokumentáció ellenőrzése a minőségirányítási rendszer alapvető feladata. A doktori képzés egészén belül fontos célkitűzés, hogy a képzésben érintett oktatók adminisztratív terhelése ne növekedjék a minőségirányítási rendszer kialakítása és működtetése folyamán.

1. A Semmelweis Egyetem Doktori Iskolái

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX.törvény az egyetemek feladatává tette a tudományos fokozatra való felkészítést és a doktori (PhD) fokozat odaítélését. A Semmelweis Egyetem

Doktori Tanácsa 1993-ban kezdte meg működését és a következő hét évben az Egyetemi Doktori Iskola 28 doktori programjában folyt doktori képzés és kutatás. 2001-ben jelentős változás történt, 8 önálló Doktori Iskola alakult meg a MAB akkreditációs eljárásait követően, a programok a megfelelő tudományterületi és tudományági kritériumok szerint új Doktori Iskolákba tagozódtak be, amelyek egy része egy tudományágban, a többség multi- vagy interdiszciplináris Doktori Iskolaként működik. Semmilyen törvényi kényszer vagy egyéb racionális indok nem szólt amellett, hogy a Doktori Iskolák karonként szerveződjének. Ennek megfelelően egyetemünkön a mai napig Egyetemi Doktori Tanács működik, amely a teljes doktori képzést, valamennyi tudományági Doktori Iskola tevékenységét összefogja, irányítja. A legtöbb tudományági Doktori Iskola átnyúlik a karok határain. Ennek a rendszernek számos előnyét látjuk:

- (1) az erőforrásokat sokkal jobban koncentrálja,
- (2) a szabályozást az egységes Doktori Szabályzat sokkal világosabban és egyöntetűbben fogalmazza meg, és
- (3) nem utolsó sorban az integráció utáni helyzetben a karok közötti együttműködést (amely a graduális képzésben biztosan fejleszthető még) a doktori képzésben automatikusan megvalósította.

Az **Általános Orvostudományi Kar** gyakorlatilag valamennyi DI-ben jelen van, a **Fogorvostudományi Kar** egy doktori programmal képviselteti magát. A **Gyógyszerésztudományi Kara** Gyógyszertudományok Doktori Iskola mellett a kar kutatási tevékenységeihez csatlakozó más doktori iskolákban is jelen van. Az **Egészségtudományi Kar** korábban egy programban vett részt, 2020 tavaszától önálló Egészségtudományi Doktori Iskolában folytatja tevékenységét. Az **Egészségügyi Közszolgálati Kar** is több doktori programhoz kapcsolódik. A **Pető András Kar** doktori képzéshez történő csatlakozása előkészítés alatt áll.

A jól működő rendszert a korábbi akkreditációs eljárások során rendben találták a MAB szakértői, így a jelenlegi rendszert igyekszünk fenntartani a jövőben is. Egyetlen hátrányunk van a sajátos rendszerből fakadóan, ez pedig az adatszolgáltatás során jelentkező nehézségek, mivel a doktori képzésre vonatkozó adatokat csak nagy nehézségekkel tudjuk a kari struktúrában megfogalmazott kérdésekre megadni, illetve a karokra vonatkozó szempontok szerint megválaszolni.

A Semmelweis Egyetem Doktori Iskoláiban a képzési szerkezet ésszerűsítése továbbra is a megszokott irányban halad. Mivel a régebbi programok egymástól függetlenül szerveződtek, oktatói összetételükben számos ismétlődés fordult elő. A megújuló szerkezetben a több programban való egyidejű részvételt igyekszünk folyamatosan visszaszorítani, ezért valamennyi oktatót tudatosan orientáljuk egy-egy Doktori Iskola, illetve program felé. Új program akkreditációjánál pedig kifejezett követelmény a hasonló témájú, más programokban való szereplések megszüntetése. Ezzel a megközelítéssel folyamatosan fel tudjuk számolni a doktori iskolákon belül fennálló párhuzamosságokat, és a doktori képzésben így maradéktalanul érvényesülhet az integrációs elv. Ugyanakkor fokozni kívánjuk a doktori képzés tulajdonképpeni alapegységének számító téma (témavezető – hallgató) jelentőségét azzal, hogy a témaakkreditáció kritériumait gondosan szabályozzuk és következetesen be is tartjuk, továbbá a kutatási támogatás feletti rendelkezési jogosultságot közvetlenül a témavezetőre és hallgatójára ruházzuk. Az átlátható, minden oktatóra és témavezetőre kiterjedő adatszolgáltatás segít abban, hogy a belső akkreditáció mellett az újra-akkreditáció is folyamatossá váljon, és rendszeresen kirostálhassuk azokat a témákat, illetve témavezetőket, amelyek és akik nem felelnek meg a kritériumoknak. Ebben a munkában sokat segít az Országos Doktori Tanács adatbázisa, amely mindenki számára elérhető módon tájékoztat a doktori képzés valamennyi szereplőjének teljesítményéről.

Az egységesség jegyében működtetjük honlapunkat is <http://semmelweis.hu/phd>. A Semmelweis Egyetem honlapján belül felhasználóbarát információs panel működik, amely minden lényeges kérdésben eligazít. Kurzusainkról, a képzés tantárgyairól, kreditpont beszámítását lehetővé tevő rendezvényeinkről, állásajánlatokról éppúgy tájékoztatást adunk, mint ahogyan a védésekről (időpont, helyszín, bizottsági összetétel, tézisek) és az egyes Doktori Iskolákon belül zajló folyamatokról, a doktori képzés szerkezetéről is értesülhetnek mindazok, akik a honlapot felkeresik.

2. Minőségbiztosítás a Semmelweis Egyetem Doktori Iskoláiban

A Doktori Iskolák működésének legfontosabb eredménye a hallgatók által megszerezhető **tudományos fokozat súlya**. Éppen ezért az értekezés és az annak alapját képező tudományos közlemények értékelése talán a legfontosabb minőségbiztosítási eljárás. A feladat fontossága miatt Egyetemünkön Véleményező és Minőségellenőrző Bizottság működik, amelynek

legfontosabb feladata a tudományági specialitásokat figyelembevevő szcientometriai követelmények megállapítása és az értekezéssel kapcsolatos formai előírások lefektetése, majd minden fokozatszerző esetében ennek a követelményrendszernek a következetes ellenőrzése. Az egységes értékelés érdekében még a hivatalosan felkért bírálóknak történő kiküldés előtt a VMB Bizottság tüzetesen átnézi és megbírálja a benyújtott értekezéseket, a mellékelt publikációkat, véleményt mond a kijelölt bírálók és a bíráló bizottság tagjairól. A hivatalos bírálatra, majd a védésre csak abban az esetben kerülhet sor, ha a VMB a Központi Könyvtár ellenőrző munkájának segítségével pozitív elővéleményt fogalmaz meg.

A Semmelweis Egyetemen a közlemények valódiságát és impaktálását a Központi Könyvtár végzi el, amely a jelölttől és a programtól is független szervezet, tehát objektív és értékelhető képet tud adni a jelölt közlési teljesítményéről. Az elővéleményezés során eredetiség vizsgálat is történik a Turnitin.com felhasználásával valamennyi benyújtott disszertáció ellenőrzésre kerül.

Az elővélemény természetesen lehet elutasító is, ilyenkor a jelölt köteles az értekezést a javaslatnak megfelelően újra megírni, esetleg további publikációkat készíteni. Az esetek egy részében a VMB olyan kisebb hiányosságokat tár fel, amelyeknek pótlására újabb eljárás lefolytatása nélkül sor kerülhet. Az évek óta követett gyakorlat eredményeképpen hallgatóinkat megvédjük attól, hogy komolyabb kritikák fogalmazódjanak meg a nyilvános védési eljárás során, és elutasító opponensi vélemények szülessenek. A VMB-be Egyetemünk valamennyi Doktori Iskolája és a Doktorandusz Önkormányzat is egy-egy tagot delegál, így az oktatói és hallgatói képviselő is megvalósul.

Az értekezések és a publikációs aktivitás minőségének másik, fontos biztosító tényezője a házi védelem. A **házi védést** (műhelyvitát) valamennyi értekezés elkészítése esetén le kell folytatni és a jegyzőkönyvet csatolni kell a VMB-nek benyújtott anyaghoz. A szűkebb szakmai közvélemény, a közvetlen kutatóhely munkatársai általában olyan hasznos segítséget jelenthetnek a jelöltnek az értekezés végleges formájának elkészítéséhez, amely a nyilvános megszégyenülés veszélye nélkül lehetővé teszi a kritika kifejtését és a feltárt hiányosságok pótlását. Az eljárásrend gyorsítása érdekében rendszeresen felmerül a házi védelem intézményének eltörlésének igénye, de nem engedjük fellazítani ennek a régi hagyománynak a jelentőségét. Élővé tétele érdekében- az Egyetemi Doktori Tanács közelmúltban történt döntése alapján -, a házi védelem nem csak előre

meghatározott opponensi kérdésekre, hanem a nyilvános védéshez hasonlóan, ad hoc kérdésekre is választ kell adnia a jelöltnek.

Mintegy tizenöt évvel ezelőtt vezettük be a **szakmaspecifikus követelményrendszert**, amely a kumulatív impakt faktorok szerint differenciál az egyes tudományágak és tudomány-, illetve szakterületek között. A társadalomtudományok területén, ahol az impakt faktoral való szcientometriai értékelés nem releváns, tanulmányi pontokat vezettünk be. A követelményt kizárólag a ténylegesen elvégzett kutatómunka tudományági besorolása alapján végezhetjük el, mivel így lehetséges csak az egyes szakterületek speciális közlési lehetőségeinek figyelembe vétele. Az elővéleményezés során éppen ezért komolyan vizsgálni kell a disszertáció és a közlemények tényleges tartalmát, elkerülendő, hogy méltánytalanul súlyos vagy éppen indokolatlanul enyhe követelmények alapján kerüljön sor az elért eredmények megítélésére.

A fent részletezett probléma elsősorban a klinikai és az elméleti orvostudományi munka összehasonlítása esetén jelentkezik, amennyiben a jelölt a betegágy mellett végzett vizsgálatokat elméleti kutatómunkával egészíti ki. A követelményszint felállításánál ilyenkor a benyújtott tudományos közlemények tartalmi vizsgálata segíthet. A Véleményező és Minőségellenőrző Bizottság ezt a feladatot alapos vizsgálódás révén, szükség esetén külső szakértők bevonásával végzi, és a bővülő gyakorlat eredményeképpen csökken a félreérthető, illetve elégedetlenségre okot adó döntés.

2019 végén és 2020 elején a doktori képzés teljes felülvizsgálata során a szakmaspecifikus követelményrendszer felülvizsgálatra került, és az EDT szakmai döntése alapján a szakterületi impaktfaktor követelmények módosításra kerültek néhány területen.

A Doktori Tanács dönt arról, hogy az értekezést kiadja-e opponenseknek vagy sem. Ehhez a döntéshez a Véleményező Bizottság elővéleményére támaszkodik, amely minden formai és adminisztratív feltételt, (ideértve a publikációs feltételek teljesülését is) megvizsgál. Az opponensekre így valóban elsősorban az értekezésben foglaltak szakmai meritumának értékelése marad. Az opponensnek már nem feladata a publikációk szcientometriai értékelése.

A **doktori értekezés vitája** nyilvános, a vita (a védés) eredménye is kihirdetésre kerül, illetve a Doktori Tanács döntése a fokozat odaítéléséről szintén megjelenik az Egyetem nyilvánossága

előtt a honlapon EDT határozat formájában. 2020. tavaszán a védésre vonatkozó jelentős módosítást hagyott jóvá az EDT. A korábban előre megküldött opponensi kérdéseket felváltotta a védéseken a bizottság részéről feltett ad hoc kérdések rendszere, mellyel előbb viták generálása és a fokozatszerzés minőségbiztosítási rendszerének jelentős fejlesztése valósult meg.

A **hallgatói munka értékelésére** számos formában kerül sor. A kurzuslátogatások alkalmával elkerülhetetlen a számonkérés valamilyen formája, a kreditpontok jóváírására egyébként nem kerülhet sor. Elégségesnél rosszabb teljesítmény esetén a tanulmányi kreditpontok nem hagyhatók jóvá. A hallgató tevékenységéről illetve annak eredményességéről témavezetője félévente nyilatkozik. A hallgatók tudományos munkájának értékelésére lehetőséget biztosít a **PhD Tudományos Napok** intézménye. Minden évben szabályos kongresszusi szituációt teremtünk arra, hogy hallgatóink az Egyetem nyilvánossága előtt szerepelhessenek előadással vagy poszterrel..

Évtizedes hagyomány a doktori képzésben az EDT által adományozott **Kiváló PhD Oktatói kitüntetés**. A DI vezetői évente javaslatot tehetnek a legeredményesebb oktatók személyére, akik közül a VMB és a DT elnöke választja ki az jutalmazottak személyét. A kitüntetettek komoly pénzjutalomban részesülnek, amelyet az avatás napján, a Dies Academicuson ünnepélyes külsőségek között nyújtunk át. A kitüntetettek közül választjuk ki azokat, akik a PhD napokon plenáris, ünnepi előadást tarthatnak tudományos munkájuk azon részéről, amely elsősorban a PhD hallgatók munkáján alapszik, és közérdeklődésre tarthat számot.

A minőségbiztosítási rendszerünk fontos eleme a témavezetői akkreditáció. Miután a PhD hallgatók munkásságának kulcsa a témavezetők kiválasztása, különös gondossággal végezzük az új **témavezetők akkreditálását**. A fokozattal már rendelkező kutató csak számos követelmény egyidejű fennállása esetén pályázhat a témavezetői funkcióra. Ezek között a legfontosabb az aktív publikációs tevékenység, legalább olyan szinten, mint amelyet a témavezető gondjaira bízott hallgatótól elvárhatunk. Ezen kívül igazolni kell azt, hogy a leendő témavezető rendelkezik a PhD hallgató tudományos munkáját megalapozó tudományos támogatással és a szabatosan megfogalmazott témateranggal, témaleírással. Az akkreditációs eljárást a VMB folytatja le a Doktori Iskola vezető egyetértő aláírása esetén. Ugyanez a grémium jogosult a témaakkreditációt megvonni attól a kutatótól, aki folyamatosan nem tud megfelelő szintű tudományos aktivitást felmutatni, illetve nem vesz részt eredményesen a hallgatók képzésében.

Témaakkreditációra elsősorban a felvételi előtt kerülhet sor, de a VMB egész éven át folyamatosan kész a benyújtott kérelmeket elbírálni. A témaakkreditáció jelentőségét különösen aláhúzza az a tény, hogy a hallgatói munka támogatására fordítható összeget a hallgató és a témavezető költheti el a gazdasági szabályzók által előírt korlátok figyelembe vételével. A programvezető vagy a Doktori Iskola vezetője ebbe a folyamatba kevés beleszólással bír, ebből következik, hogy Egyetemünknek komoly gondot kell fordítania arra, hogy kiket ruház fel ezen szabadsággal.

A programok akkreditációja és minőségellenőrzése az Egyetemi Doktori Tanács felelőssége. A Tanács fontos feladata a tematikai bővítés és az újabb képzőhelyek gyarapodása közötti egyensúly megtalálása. Ezért a programalapítás menetrendje az, hogy az új program előterjesztőjének először vázolni kell a személyi háttérrel és a lehetséges témaköröket. A Doktori Iskola vezetője megvizsgálja az így benyújtott anyagot, és csak akkor kerülhet sor az új program részletes kidolgozására, ha befogadó nyilatkozatban rögzíti, hogy nem állnak fenn párhuzamosságok a korábban már elfogadott programok és az új között. Ezt követően az egyetemi Doktori Tanács elnöke az Oktatási- és Kredit Bizottság bevonásával bírálókat kér fel, akik az új programot tudományos érték, képzési kapacitás és eredetiség szempontjából egyaránt gondos vizsgálatot alá vonják. Az új program elfogadásáról az Egyetemi Doktori Tanács ezen vélemények ismeretében dönt. Ha olyan témavezetők, oktatók neve jelenik meg az új programban, akik más programokban már érintettek, akkor őket fel kell szólítani, hogy lépjenek ki a régebbi programból ahhoz, hogy az újban szerepelhessenek.

3. A Doktori Iskolák minőségfejlesztési célkitűzései címszavakban

A Semmelweis Egyetem ISO 9001 minőségirányítási rendszert működtet, melynek szakmai elvárásait az oktatás, kutatás területén az ESG standardok képezik. Doktori Iskolákra vonatkozó célkitűzéseit az alábbi címszavak alatt foglaljuk össze:

Kulcsszavak: folyamatos minőségfejlesztés (VMB ellenőrzési feladatköre, szakmaspecifikus követelményrendszer alkalmazása a hivatalos bírálat előtt), házivédés, mint első és belső minőségkontroll, elégedettségi visszajelzések, beszámoltatás rendszere, partnerkapcsolatok fejlesztése, nemzetközi kapcsolatok fejlesztése, innováció szerepe, elismerése, statisztikai adatok gyűjtése, értékelése

Az Egyetemi Doktori Tanács négy állandó bizottságának főbb feladatai a minőségbiztosítás rendszerében:

A Véleményező és Minőségellenőrző Bizottság (VMB) a PhD fokozatszerzés minőségi kontrolljának egyik legfontosabb alappillérét képezi. Feladata annak ellenőrzése, hogy a PhD hallgató teljesítette-e a képzés követelményeit, megkezdheti-e a fokozatszerzési eljárást. A komplex vizsga és bíráló bizottság összetételének jóváhagyása, annak eldöntése, hogy a doktori disszertáció formai és szerkezeti szempontból megfelelő-e, és a jelölt teljesítette-e a kívánt publikációs elvárásokat. Ezen kívül a Bizottság feladatköréhez tartozik a PhD témavezetők akkreditációjához szükséges kérelmek, pályázatok véleményezése, valamint a külföldön szerzett, honosításra váró PhD fokozatok értékelése. Munkájáról rendszeresen tájékoztatja a Doktori Tanácsot. A szigorú elővéleményezés miatt alacsony a hivatalos bírálatok során, a védéseken az elutasítás aránya. Az elővéleményezés során természetesen viszonylag magas a hiánypótlási ráta. A VMB állandó kapcsolatban áll a PhD hallgatókkal, a témavezetőkkel. Rendszeresen konzultációs lehetőséget biztosít számukra. A VMB javaslattal élhet és kifejtheti véleményét a Doktori Szabályzat módosításával kapcsolatban.

Az Oktatási és Kreditbizottság folyamatosan ellenőrzi a képzés színvonalát, végzi a kurzusok akkreditálást, a kurzustámogatási kérelmekhez kapcsolódóan a kurzusok értékelését, a kreditbefogadási kérelmek engedélyezését.

A Nemzetközi Bizottság szerepe a minőségfejlesztésben más – külföldi – egyetemek gyakorlatának áttekintése, összehasonlítása, felhasználható pozitív elemek átvétele, nemkívánatos elemek elutasítása a megállapodás-kötés, szerződéskötés során, valamint a nemzetközi hallgatók arányának növelése érdekében új programok kidolgozása, az egyetem graduális nemzetközi hallgatói számára írásbeli és szóbeli tájékoztatók előkészítése, és lebonyolítása, valamint az angol nyelvű honlap fejlesztésével kapcsolatos feladatok irányítása.

A Fegyelmi Bizottság hatásköre kiterjed doktori képzésben részt vevő doktoranduszok, doktorjelöltek és oktatók fegyelmi ügyeire, a fegyelmi eljárások rendje a bizottság ügyrendjében került rögzítésre. A személyes konzultációk, az oktatók/témavezetők – hallgatók közötti belső kommunikáció erősítésével az utóbbi tanévekben csak kevés esetben került sor összehívására.

Egyéb **ad hoc bizottságok** is fontos szerepet játszanak a minőségfejlesztésben (utazási pályázatok, kiválósági pályázatok, predoktori pályázatok stb.) elbírálása esetén. A bizottsági ülések jegyzőkönyveinek elkészítését a Doktori Hivatal végzi.

4. A Doktori Iskolák minőségfejlesztési rendszerének legfontosabb elemei

Az Egyetemi Doktori Tanács minőségbiztosítási rendszert működtet, melynek célja, hogy a doktori képzéssel olyan magas szintű elméleti és gyakorlati szakmai ismeretekkel rendelkező PhD fokozatot szerzett szakemberek kerülnek ki a Semmelweis Egyetemről, akik mind hazai, mind nemzetközi mércével kiválóan megállják a helyüket.

A minőségbiztosítási rendszer működtetésének **legfontosabb elemeit, az ellenőrzési pontokat és a felelősöket az alábbi pontok tartalmazzák:**

- doktori képzésre jelentkezők értékelése alapján felvételi rangsor elkészítése (Doktori Iskolák ill. azok Felvételi Bizottságai)
- témavezető alkalmasságának vizsgálata, kutatási témák véleményezése (Véleményező és Minőségellenőrző Bizottság)
- az oktatói munka hallgatói véleményezése (Doktorandusz Önkormányzat)
- hallgatók számára meghirdetett kurzusok véleményezése, ellenőrzése, a kurzus-kínálat frissítése (Oktatási és Kreditbizottság)
- tudományos szakmai rendezvényekre utazási támogatás odaítélése (Oktatási és Kreditbizottság)
- hallgatók kutatómunkájának és az előírt kurzusok teljesítésének ellenőrzése (témavezető, programvezető, Doktori Iskolák vezetői)
- hallgatók számára a kutatómunka eredményeinek bemutatására lehetőség biztosítása az évente rendezendő PhD Tudományos Napokon (Doktori Hivatal, rendezvényszervező partnerek, DÖK)
- a kimeneti követelmények ellenőrzése a fokozatszerzési eljárás megindításakor (témavezető, programvezető, Doktori Iskolák vezetői)
- témavezetők, programvezetők, kutatási témák akkreditálása, döntés az ösztöndíjas, költségtérítéses és egyéni hallgatók képzésre felvételéről, a témavezető- és kutatási téma váltásáról, a fokozatszerzési eljárás megindításáról, az értekezés hivatalos bírálatra való kiadásának alkalmasságáról, a doktori fokozat odaítélése (Egyetemi Doktori Tanács)

- a PhD hallgatók tudományos kutatómunkájának külső megmértetésének számítanak a *peer-reviewed* szakmai folyóiratokban megjelenő közlemények (Véleményező és Minőségbiztosítási Bizottság)
- a szabadalom elismerése a fokozatszerzési eljárásban (Innovációs Igazgatóság, Egyetemi Doktori Tanács)
- doktori értekezéshez tartozó közlemények valóságának és az impact faktor követelmények teljesítésének ellenőrzése (Egyetemi Központi Könyvtár)
- a doktori értekezés hivatalos bírálata előtt szűkebb körben megtartott ún. házi védelem (témavezető, programvezető, Doktori Iskolák vezetői)
- a hivatalos bírálat előtt az értekezés formai követelményeinek és a fokozatszerzési követelmények elővéleményezése (Véleményező és Minőségellenőrző Bizottság)
- a Doktori Iskolák vezetőinek rendszeres beszámolója az Egyetemi Doktori Tanács előtt (Doktori Iskolák vezetői, Doktori Tanács elnöke)
- hallgatói, doktorjelölti és fokozatszerzői adatok elemzése, értékelése (Doktori Hivatal, Egyetemi Doktori Tanács)

5. A Doktori Iskolák képzésfejlesztésének stratégiai céljai

A Semmelweis Egyetemen a doktori képzés minőségfejlesztési céljaihoz szorosan kapcsolódó képzésfejlesztési célokat az alábbiakban vázoljuk:

Képzési irányok, tudományterületek:

Az egyetemi Doktori Iskolák döntően a **biomedicinális természettudományok** terén folytatnak doktori képzést, de néhány doktori program keretében - részben vagy egészében - társadalomtudományi képzés is folyik. Az egészségtudományok kutatási módszere abban különbözik a biomedicinális kutatási módszerektől, hogy a természettudományok mellett jelentős mértékben alkalmazza a **társadalomtudományi** módszereket is. Az egészségtudományok az orvostudomány tudományterülethez tartozó tudományágként (169/2000 IX.29. Korm. Rendelet) az emberi egészség megőrzésének törvényszerűségeit és fejlesztésének lehetőségeit vizsgálja rendszerszemléletű, interdiszciplináris megközelítésben. E tudományág alapvető célja, hogy vizsgálja a népesség egészségi állapotának és életminőségének biológia és társadalmi meghatározóit. Az egészség-megőrzési stratégia kiterjed az egészséges életmód választásához szükséges lehetőségek biztosítására, az egészséget megőrző magatartás módok segítésére és az egészségkárosító életmód elkerülésére. Az Egyetemen folyó **doktori képzésben az**

egészségtudományok megjelenését és hangsúlyosabb képviselését népegészségügyi igényekhez illeszkedő szempontok indokolták (társadalmi méretű prevenció, nemzetközi és nemzeti egészség-megőrzési programok). A társadalomtudományi doktori képzés további képviselését jelenti az Egészségügyi Közzszolgálati Kar Intézetei és oktatói által 2011. decemberben újraindított **szociológia doktori képzés** és a 2020 tavaszán akkreditált Egészségtudományi Doktori Iskola.

Doktori programok, kutatási témák:

A egyetemi Doktori Iskolák kialakulásának történetét tükrözi, hogy több Doktori Iskola egymással jelentős mértékű **tudományterületi vagy tudományági átfedéseket** mutat. Részben ez magyarázza, hogy az egyetemi Doktori Iskolák megalakulásuk óta folyamatosan formálják képzési rendszerüket. Ez egyrészt az egyes Doktori Iskolák programjai/témái közötti párhuzamosságok megszüntetését, másrészt az igényeknek megfelelően új tartalmi elemek, ill. képzési irányok és programok kialakítását célozzák.

A Doktori Iskolákban meghidett **kutatási témák gazdag választékot** biztosítanak a képzés iránt érdeklődők számára. A doktori képzésben részvevő törzstagok, programvezetők és témavezetők között megtalálhatók a szakterületek nemzetközileg is elismert személyiségei, köztük számos akadémikus és MTA doktora címmel rendelkező kutató. Ez egyben biztosítja a képzés magas színvonalának.

Ösztöndíjas, önköltséges képzés és képzés nélküli fokozatszerzés:

A Semmelweis Egyetemen évente PhD fokozatot szerzett hallgatók mintegy 70-80%-a doktori képzéssel szerzi meg a PhD fokozatot (állami és egyéb ösztöndíjas, valamint önköltséges költségtérítéses hallgatók), 20-30%-uk szervezett képzés nélküli, egyéni fokozatszerző.

Az állami ösztöndíjas helyek Doktori Iskolánkénti elosztásakor az Egyetemi Doktori Tanács a hagyományosan kialakult létszámarányokon kívül a képzés határfokát is figyelembe veszi (sikeresen végzett hallgatók/felvett hallgatók száma). A számításához használt algoritmus objektív módon határozza meg a Doktori Iskolánként kiosztható állami ösztöndíjas helyek számát. Az ösztöndíjas doktori képzés lehetőségét szélesíti ki a **Semmelweis Doktori Ösztöndíj**, mely a sikeres felvételi ellenére helyhiány miatt felvételt nem nyert hallgatók számára nyújt lehetőséget tanulmányaik megkezdésére.

A Semmelweis Egyetem Doktori Iskolái a mérsékelt álláspontot követik; kívánatosnak tartják a szervezett PhD képzés (ösztöndíjas vagy költségtérítéses) túlsúlyát, de indokolt esetben (klinikai munka és külföldi kutatómunka esetén) támogatják, hogy sikeres komplex vizsgát követően, a hatályos jogszabályi keretek között, képzés nélküli fokozatszerzéssel is szerezhető tudományos fokozat.

Hallgatói mobilitás, nemzetközi kapcsolatok:

A hallgatói mobilitást segítik a hazai és külföldi egyetemek és intézetek kutatócsoportjaival kiépített kapcsolatok, amelyek nemcsak a képzés (kurzuslátogatás), hanem a kutatási munka területén is biztosítják az együttműködést

Több hazai felsőoktatási intézménnyel rendelkeznek a Doktori Iskolák együttműködési megállapodással, így ezek a PhD hallgatóink számára viszonylag könnyűszerrel átjárhatóak és nincs akadálya, hogy a hallgatók más egyetemek kurzusaival szerezzék meg az előírt kreditpontokat. Kurzusaink is bármely egyetem PhD hallgatói számára nyitottak és hozzáférhetőek, a kurzusfelvételt semmilyen adminisztratív vagy anyagi eszközzel nem nehezítjük.

Az EDT támogatja, hogy a PhD hallgatók képzésük során fél-egy évet külföldi tanulmányúton tartózkodjanak. A PhD képzésben résztvevő egyetemi kutatócsoportok nemzetközi kapcsolatai révén a Doktori Iskolák hallgatói külföldi képzésekben, kutatásokban vehetnek részt.

A nemzetközi mobilitás lehetőségeinek elősegítésére az Egyetemi Doktori Tanács utazási pályázati lehetőséget biztosít a hallgatók számára. A transzparens pályázati rendszer megadja a lehetőséget, hogy a legsikeresebbek jelentős anyagi segítséget kapjanak egy-egy rangos külföldi konferencián való részvételre vagy kutatási feladat elvégzésére. A sikeres pályázók hazatérésük után beszámolnak munkájukról.

A nemzetközi szerződések erősítetik jelenlétünket az európai felsőoktatási térségben, és csatlakozásunkat azokhoz az egyetemi szövetségekhez, amelyeket a követelményszint és a tudományos színvonal meghatározásában mérvadónak tekintünk. Számos korábbi szerződés (Bécsi Orvosi Egyetem, Cataniai Egyetem, Palermói Egyetem, Milánói Egyetem, Harvard Medical School, Twente Egyetem, Pasteur Institute) mellett több új neves európai egyetemmel történő megállapodás előkészítése van folyamatban (Leuven, Lille, Freiburg, Sorbonne) A

Marosvásárhelyi Orvos- és Gyógyszerésztudományi Egyetem doktori képzésével hagyományosan szoros kapcsolat (jelentős számú PhD hallgató részvétele a másik egyetem PhD rendezvényein pályázatain, kölcsönös előadói meghívásokra kerül sor rendszeresen, a két Egyetem munkacsoportjai között jelentős szakmai együttműködés igazolható.

Külföldi hallgatók, angol nyelvű képzés:

Egyetemünk nemzetközi tudományos jelenlétét erősíti és gazdasági szempontból is előnyös az idegennyelvű térítéses PhD-képzés. A gazdasági szempontokon túl a PhD fokozatot szerzett külföldi hallgatók révén Egyetemünk számos új tudományos partnerkapcsolatot alakíthat ki, amely a magyar graduális és posztgraduális hallgatói mobilitást is serkenti.

A doktori képzés magyar és angol nyelven áll teljes keresztmetszetben a hallgatók rendelkezésére. A Doktori Tanács magyar és angol nyelven működteti internetes honlapját. A fokozatot szerzett hallgatók PhD értekezéseinek összefoglalója angol nyelven is elérhető a doktori.hu adatbázisában. A Doktori Szabályzat 2020. tavaszán történt módosítása alapján az angol nyelvű értekezés kötelezővé válik a 2020. szeptember 1. után tanulmányaikat megkezdők részére.

Az angol nyelvű képzésben résztvevő hallgatók száma viszonylag kicsi (a teljes hallgatói létszám mindössze 10-12%-a), így további tennivalónk van a külföldi PhD hallgatók arányának növelése és oktatása terén. A kutatómunka nehézség nélkül zajlik angolul valamennyi programban. Az angol nyelvű kurzus-kínálat folyamatosan bővítését az EDT fontos feladatának tekinti és az utóbbi években EFOP pályázati támogatással sikerült az angol kurzusok számának jelentős növelését elérni. Ehhez kapcsolódik az MD-PhD Excellence program, melynek célja az Egyetem nemzetközi graduális hallgatóinak a doktori programba történő bevonása.

Jövőkép, a képzésfejlesztés stratégiai célja:

Az Egyetem kiemelt prioritásaihoz kapcsolódva a Doktori Iskolák képzésfejlesztésének célja, hogy a biomedicinális és egészségtudományok széles területén a legrangosabb európai felsőoktatási intézményekben megfelelő színvonalon biztosítson a PhD képzésben résztvevők számára lehetőséget az új tudományos eredmények megismerésére, alkalmazására és továbbfejlesztésére, továbbá új eredmények elérésére.

A PhD képzés presztízsének további emelése a magyar kutatóképzés egyik legfontosabb eleme. A nagyhírű nyugat-európai egyetemekhez hasonlóan Egyetemünkön is a nyilvános védéseken

nemzetközi PhD bírálóbizottság létrehozása és külföldi opponensek meghívása az EDT által is megfogalmazott kiemelt stratégiai cél.

Képzésfejlesztési célok és feladatok:

- A Doktori Iskolák fontos feladatának tekintik a **képzési programok, kutatási témák és kurzusok folyamatos megújítását**, a biomedicinális és egészségtudományok kiemelten fontos területeihez kapcsolódó új kutatási témák megjelenítését.
- A képzésfejlesztés fontos feladata a biomedicinális tudományok területén folytatott magas színvonalú doktori képzés mellett a **társadalomtudományi módszereket alkalmazó egészségtudományok, és a szociológia doktori képzés képviselőinek és súlyának erősítése**. E területeken folyó doktori képzésben fontos az előrehaladás, melyben kiemelt szerep hárul az Egyetem Egészségügyi Közzolgálati Karára és Intézeteire, ill.. az Egészségtudományi Karra és Intézeteire.
- Kívánatosnak tartjuk a Semmelweis Egyetemen folyó **doktori képzés és a képzésben résztvevő PhD hallgatók által elért eredmények nemzetközi megjelenésének erősítését** (angol nyelvű kiadványok, honlap, nemzetközi PhD rendezvények szervezése).
- Bár a Doktori Iskolák követelményei magasak, a fokozatot szerzett hallgatók tudományos és publikációs tevékenysége nemzetközi szinten is kiváló, **publikációs követelmények felülvizsgálata** is szükséges.
- A Doktori Iskolák fenn kívánják tartani és fejleszteni kívánják a **kiemelkedően tehetséges PhD hallgatók** számára biztosított lehetőségeket (predoktori ösztöndíj, hazai és külföldi kongresszusokra utazási támogatás, publikációs költségek támogatása, külföldi szakmai képzés támogatása).
- Az elkövetkező időszak fontos feladata az **angol nyelvű doktori képzésben résztvevő külföldi hallgatók létszámának növelése**. Ennek megvalósításához a Doktori Iskolák hangsúlyozottabb nemzetközi megjelenésével kapcsolatos feladatok mellett az angol nyelvű kurzus-kínálat további bővítése, ill. egyéb módszerek bevezetése (pl. ösztöndíj meghirdetése) látszik szükségesnek.
- Kiemelkedően fontos feladat a **K+F+I elemek hangsúlyozott megjelenítése a képzésben**, továbbá a **nemzetközi kapcsolatok további erősítése** a rangos európai felsőoktatási intézményekkel.

- A Doktori Iskolák folyamatosan **fejlesztani kívánja minőségbiztosítási rendszerét** és kiemelt fontosságot tulajdonít minden olyan tevékenységnek, amely a minőség és a minőségbiztosítás javításával segíti a célok elérését.

**6. A Semmelweis Egyetem Doktori Iskoláinak
képzési kínálata a Doktori Iskolák szerint**

<i>No</i>	<i>DI</i>	<i>Elnevezés</i>	<i>Tudományágak</i>	<i>Tudományágak</i>	<i>Tudományágak</i>
D72	Interdiszciplináris (orvos)tudományok	Elméleti és transzlációs orvostudományok	3.1. elméleti orvostudományok	3.2. klinikai orvostudományok	
D73	Klinikai orvostudományok	Klinikai orvostudományok		3.2. klinikai orvostudományok	
D74	Gyógyszer-tudományok	Gyógyszer-tudományok			3.4. gyógyszer-tudományok
D78	Interdiszciplináris (orvos)tudományok	Mentális egészségtudományok	3.3. egészség-tudományok	3.2. klinikai orvostudományok	5.4. szociológiai tudományok
D75	Multidiszciplináris orvostudományok	Idegtudományok	3.1. elméleti orvostudományok	3.2. klinikai orvostudományok	
D76	Interdiszciplináris (orvos)tudományok	Molekuláris orvostudományok	3.1. elméleti orvostudományok	3.2. klinikai orvostudományok	1.5. biológiai tudományok
D77	Multidiszciplináris orvostudományok	Patológiai tudományok	3.1. elméleti orvostudományok	3.2. klinikai orvostudományok	3.3. egészség-tudományok
D245	Egészségtudományok	Egészségtudományi	3.3 egészség-tudományok		

Tudományterületek: 1. Természettudományok, 3. Orvostudományok, 5. Társadalomtudományok

